

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Dariusz Świecki

w sprawie **A. Z.**

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu

w dniu 27 marca 2025 r.,

wniosku sędziego Sądu Najwyższego o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Pawła Kołodziejskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygn. V KO 141/24, na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 i 4 k.p.k.

postanowił:

wyłączyć sędziego Sądu Najwyższego Pawła Kołodziejskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygnaturze akt V KO 141/24.

[J.J.]

UZASADNIENIE

Pismem z dnia 7 listopada 2024 r. A. Z. zwrócił się o wznowienie z urzędu postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Gdańsku z dnia 24 listopada 2021 r., sygn. akt II AKa 239/21, z uwagi na wystąpienie bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 pkt 1 i 2 k.p.k. Pismo to potraktowano jako sygnalizację potrzeby wznowienia postępowania z urzędu. Sprawę tę zarejestrowano pod sygn. V KO 141/24, a zarządzeniem Prezesa Sądu Najwyższego z dnia 4 grudnia 2024 r. do jej rozpoznania wyznaczeni zostali

sędziowie Sądu Najwyższego: Kazimierz Klugiewicz, Michał Laskowski oraz Paweł Kołodziejski.

W dniu 14 lutego 2025 r. sędzia Sądu Najwyższego Michał Laskowski wystąpił – na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. w zw. z art. 42 § 1 k.p.k. – o wyłączenie sędziego Sądu Najwyższego Pawła Kołodziejskiego od udziału w rozpoznaniu sprawy o sygnaturze akt V KO 141/24. W uzasadnieniu wniosku podniósł, że SSN Paweł Kołodziejski nie powinien orzekać w sprawie prawidłowości składu Sądu Apelacyjnego w Gdańsku, skoro uzyskał status sędziego Sądu Najwyższego w identycznej procedurze, co sędzia, w związku z udziałem którego w składzie Sądu Apelacyjnego podniesiona została bezwzględna przyczyna odwoławcza w postaci nienależytej obsady Sądu z uwagi na powołanie na stanowisko sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa ukształtowanej w trybie ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw. W efekcie – jak stwierdzono – zasadność sygnalizacji oceniać miałby sędzia Sądu Najwyższego, którego w równym stopniu dotyczą okoliczności wskazywane w tej sygnalizacji. Odwołując się do poglądów orzecznictwa wskazano nadto, że w celu poszanowania prawa strony do sądu w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP oraz art. 6 ust. 1 EKPCz każdy członek składu orzekającego, gdy dostrzega zagrożenie dla zachowania bezstronności i niezależności sądu, zobowiązany jest do złożenia wniosku o wyłączenie sędziego, czego nie wyklucza art. 42 § 1 k.p.k.

Sąd Najwyższy stwierdził, co następuje.

Przedmiotowy wniosek zasługuje na uwzględnienie.

W literaturze przyjmuje się, że do wyłączenia sędziego z uwagi na uzasadnione wątpliwości co do jego bezstronności może dojść również – w przypadku kolegialnego rozpoznawania sprawy – z urzędu (zob. J. Kosonoga [w:] Kodeks postępowania karnego. Tom I. Komentarz do art. 1-166, red. R. A. Stefański, S. Zabłocki, Warszawa 2017, teza 10 do art. 42). Zarówno sędzia w odniesieniu do siebie, jak i poszczególni członkowie składu orzekającego w odniesieniu do pozostałych członków tego składu, mają bowiem obowiązek czuwania nad zachowaniem bezstronności orzekania (zob. S. Steinborn [w:] J. Grajewski, P. Rogoziński, S. Steinborn, Kodeks postępowania karnego. Komentarz

do wybranych przepisów, LEX/el. 2016, teza 15 do art. 41). Z treści art. 42 § 1 k.p.k., który w sposób generalny wskazuje na możliwe rozwiązania proceduralne, nie wynika bowiem, że tego rodzaju tryb postępowania został ograniczony jedynie do przypadków wyłączenia na podstawie art. 40 k.p.k. *Argumentum a rubrica* należy zatem przyjąć, że wyłączenie z urzędu odnosi się również do postępowania w razie zaistnienia uzasadnionych wątpliwości co do bezstronności sędziego. Nie ma wyraźnych powodów, aby uniemożliwić sądowi postępowanie z urzędu, gdy stwierdzi, że uczestniczący w składzie orzekającym sędzia lub ławnik w sposób oczywisty nie jest bezstronny w rozumieniu art. 41 § 1 k.p.k. (zob. R.A. Stefański, Postępowanie w przedmiocie wyłączenia sędziego w postępowaniu karnym [w:] I. Nowikowski (red.), Problemy stosowania prawa sądowego. Księga pamiątkowa ofiarowana profesorowi Edwardowi Skrętowiczowi, Lublin 2007, s. 438–439; R. Kmiecik, Tryb wyłączenia sędziego i prokuratora w kodeksie postępowania karnego, Prokuratura i Prawo 1999, nr 11-12, s. 25; tenże, Glosa do postanowienia Sądu Najwyższego z 6.03.2008 r., III KK 421/07, Państwo i Prawo 2009, nr 6, s. 138 i n.; K. Leżak, Skuteczność zarzutu opartego na naruszeniu art. 41 § 1 k.p.k. a standard rzetelnego procesu, Ius Novum 2011, nr 2, s. 46; wyrok SN z dnia 16.01.2008 r., IV KK 392/07).

W efekcie uznać trzeba, że sędzia (sędziowie) wchodzący w skład Sądu Najwyższego, dostrzegający zaistnienie przesłanek do wyłączenia ze składu innych jego członków, co do których zachodzą wątpliwości co do ich bezstronności, są – na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. i art. 42 § 1 k.p.k. – nie tylko uprawnieni, ale i mają powinność złożyć wniosek o wyłączenie takiego sędziego (sędziów). Także więc z punktu widzenia art. 42 § 1 k.p.k. wniosek o wyłączenie sędziego należy uznać za dopuszczalny i podlegający rozpoznaniu.

Również w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 2 czerwca 2022 r., I KZP 2/22, dostrzeżono, że dyskusyjne jest to, czy sędzia zgłaszający wniosek o zbadanie instytucjonalnej bezstronności innego sędziego, z którym zasiada w składzie, może to uczynić w oparciu o art. 42 § 1 k.p.k. Podkreślono przy tym jednak, że trudno znaleźć racjonalną podstawę do tego, aby sędziego – członka składu orzekającego – pozbawić prawa do podniesienia tej kwestii i uprawnienia w tym zakresie zawęzić wyłącznie do działania stron i samego zainteresowanego.

Wskazano w efekcie na możliwość złożenia wniosku przez sędziego – członka składu orzekającego – o zbadanie z urzędu zachodzących w jego ocenie wątpliwości co do instytucjonalnej bezstronności innego sędziego zasiadającego w tym składzie, które potraktować należy jako element działania sądu z urzędu w trybie art. 42 § 1 k.p.k. Wszak działanie takie, w przypadku składu wieloosobowego, musi w jakiś sposób zostać uruchomione. Tym sposobem jest właśnie podniesienie omawianych wątpliwości przez któregoś z członków składu orzekającego. Trzeba zatem przyjąć, że kontrola bezstronności sędziego prowadzona przez właściwy sąd z urzędu w trybie art. 42 § 1 k.p.k. może zostać uruchomiona również przez każdego sędziego zasiadającego w jego składzie.

Zgodnie z art. 41 § 1 k.p.k. sędzia ulega wyłączeniu od rozpoznania sprawy, jeśli istnieje okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności przy jej rozpoznawaniu. O potrzebie zastosowania instytucji wyłączenia sędziego decyduje między innymi ocena, czy dla postronnego obserwatora zachodzą, w realiach sprawy, takie okoliczności, które w odbiorze społecznym mogą budzić wątpliwości co do bezstronności sędziego.

W tym miejscu dostrzec trzeba, że A. Z. w sygnalizacji wystąpienia w wyroku Sądu Apelacyjnego bezwzględnej przyczyny odwoławczej wskazywał na okoliczności związane z powołaniem sędziego na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa, którą ukształtowano na mocy ustawy z dnia 8 grudnia 2017 r. o zmianie ustawy o Krajowej Radzie Sądownictwa oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2018 r., poz. 3). Bezsporne jest, że sędzia Sądu Najwyższego Paweł Kołodziejski również został powołany z udziałem kwestionowanej KRS. Tym samym SSN Paweł Kołodziejski, biorąc udział w rozpoznawaniu sprawy o sygn. V KO 141/24, wypowiadałby się odnośnie do okoliczności, która i jego bezpośrednio dotyczy. Wypowiadanie się zaś przez tego sędziego co do tej kwestii w odbiorze zewnętrznym mogłoby zostać odczytane jako postąpienie nieutrwalające obrazu sądu jako działającego w warunkach bezstronności. Jak się wskazuje w orzecznictwie Trybunału Konstytucyjnego, o potrzebie zastosowania instytucji wyłączenia sędziego nie może decydować jedynie zasadność *in casu* zarzutu braku obiektywizmu z punktu widzenia konkretnego sędziego, ale ocena, czy dla postronnego obserwatora, a także z punktu widzenia strony, „zachodzą

wystarczające okoliczności, które mogą budzić wątpliwości co do bezstronności sędziego”, zaś „przyczyną wyłączenia jest sama możliwość powstania wątpliwości, i to zarówno u podmiotów zgłaszających wnioski o wyłączenie, jak i u innych występujących w procesie, jak również u osób spoza procesu” (zob. wyrok TK z dnia 13 grudnia 2005 r., SK 53/04, OTK-A 2005, z. 11, poz. 134).

Zwrócić tu trzeba też uwagę, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego Izby Karnej utrwalone jest już stanowisko, iż w razie podnoszenia w kasacji bądź we wniosku o wznowienie postępowania zarzutów dotyczących nienależytej obsady sądu powszechnego w związku z powołaniem sędziego wchodzącego w skład takiego sądu na wniosek kwestionowanej KRS, a skutkującej wystąpieniem bezwzględnej przyczyny odwoławczej z art. 439 § 1 k.p.k., sędzia Sądu Najwyższego powołany przy udziale tejże KRS podlega wyłączeniu od rozpoznawania takiej kasacji albo wniosku o wznowienie postępowania.

Nie może budzić wątpliwości, że także rozstrzygając o potrzebie wznowienia z urzędu w sprawie V KO 141/24 konieczne jest dochowanie w ramach tego postępowania standardu orzekania przez niezawisły, niezależny i bezstronny sąd. W efekcie Sąd Najwyższy badający spełnienie przez sędziego Sądu Apelacyjnego w Gdańsku wymogów niezawisłości i bezstronności sam powinien cechować się niezależnością i bezstronnością. Dlatego też Sąd Najwyższy powinien orzekać tylko w takim składzie sędziowskim, co do którego nie występują jakiegokolwiek wątpliwości w omawianym względzie.

Pomimo sygnalizowanych tu wątpliwości co do braku bezstronności SSN Paweł Kołodziejski nie zgłosił żądania wyłączenia go od rozpoznania przedmiotowej sprawy.

Nakreślone tu okoliczności prawne i faktyczne powodują, że sędzia wchodzący w skład Sądu Najwyższego, który dostrzega zaistnienie przesłanek do wyłączenia z tego składu innego jego członka, w odniesieniu do którego zachodzą wątpliwości co do bezstronności, winien złożyć wniosek o jego wyłączenie. Znajdzie tu bowiem zastosowanie art. 41 § 1 oraz art. 42 § 1 k.p.k., a nie sposób aprobować sytuacji, aby sędzia taki pozostawał bierny i nie sygnalizował dostrzeżonych okoliczności.

Wyłączenie SSN Pawła Kołodziejskiego od udziału w rozpatrywaniu przedmiotowej sprawy spowoduje też wyeliminowanie wszelkich mogących powstać wątpliwości w zakresie zapewnienia stronom prawa do rozpoznania sprawy przez niezawisły i niezależny sąd ustanowiony ustawą w rozumieniu art. 45 ust. 1 Konstytucji RP, art. 47 Karty Praw Podstawowych i art. 6 ust. 1 EKPCz (por. w tym zakresie np. postanowienie SN z dnia 13 października 2021 r., II KO 30/21, a także wyrok ETPCz z dnia 22 lipca 2021 r. w sprawie Reczkowicz przeciwko Polsce, skarga nr 43447/19; wyrok ETPCz z dnia 18 listopada 2021 r., w sprawie Dolińska-Ficek i Ozimek przeciwko Polsce, połączone skargi nr 49868/19 i 57511/19 oraz wyrok ETPCz z dnia 3 lutego 2022 r. w sprawie Advance Pharma sp. z o.o. przeciwko Polsce, skarga nr 1469/20 oraz orzeczenia powołane w rozpoznawanej inicjatywie). Każdy polski sąd jest bowiem związany dokonaną przez ETPCz wykładnią standardu wynikającego z art. 6 ust. 1 EKPCz, a to nakazuje przyjmować, że orzekanie sędziego Sądu Najwyższego powołanego do tego Sądu w wadliwej procedurze, wiąże się z istotnym i bardzo prawdopodobnym naruszeniem prawa strony do rozpoznania sprawy przez bezstronny i niezależny sąd ustanowiony ustawą w rozumieniu art. 6 ust. 1 EKPCz, jak również standardu konstytucyjnego (art. 45 ust. 1 Konstytucji RP).

Argumentacja zawarta w przedmiotowej sygnalizacji i kolejnych pismach A. Z. niewątpliwie świadczy o tym, że strona dostrzega wady w procedurze powołania na urząd sędziego, które będą prowadzić do naruszenia wskazanych standardów, gdyby w składzie rozstrzygającym sprawę zasiadał wskazany sędzia.

W konsekwencji, kierując się koniecznością zapewnienia stronie prawa do bezstronnego i niezależnego sądu ustanowionego ustawą (art. 6 ust. 1 EKPCz) oraz w celu ochrony Skarbu Państwa przed ewentualną odpowiedzialnością odszkodowawczą, należało wyłączyć od rozpoznania przedmiotowej sprawy SSN Pawła Kołodziejskiego.

Z tych wszystkich względów, orzeczono jak na wstępie.

[J.J.]

[a.ł.]

